

Ի Ժ Ը
ԵՐԿՈՒ ԱՄՈՒՍԻՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒԻ

(ԱՍՏՐԱԼԻԿԱԿԱՆ ԿԵԼԱՆԷՔ)

Լիւսի մեծօթեւոր կեցաւ կայարանին հարկաւոր (verandah) և նայեցաւ լուսնակայան գիշերին. աստակ գիշեր մը երազած իսկ չէր Անգլիոյ մէջ, ուրովհետեւ Աստրալիական երկիրներն տակ, փաղիւսն սեւեռները չունին իր հաւասարը Անգլիոյ մասալայապատ հիւսիսային կիւրիսին տակ:

Հետեւի և մօտի ընդերքը կը լուսնային արծաթային լոյսին մէջ, բայց ի տեղ մը ուր, մինչեւ կէս մըն անդին ծովափորը եղբոր ծառերու թանձրութեան մէջէն կ'երեւար կարմիր բոց մը. այս բոցը մերթ անդունդ ուրուստ տեսիլ սեւ շուրթերով կը ցուցադրէր հրատ մը, որով կայարանին սեւամարմինը կը լուսաւարդէին իրենց խորախնձորը — տեսակ մը հրեղէն պար որ տեղի կ'ունենար տօնակ համար բարեկամ ցեղի մը տոյքերով:

Թէպէտ քաւական հեռու էին, բայց դարձեալ Լիւսի կրնար լսել երբեմն հարկերի մը լսել ցալի ցալի խոնկ խոնկ աղաւթը, երբ զետիկը կը ծնէին համալարի մը, և տարեկան խորտուրին մէջէն շարժուի մարտիկներու երգին: Լուսնային որ կը վերադառնար իրեն այնքան անգող իրեն կապուած կեանքը, կարծես Աստուծոյ անսովորական կրօնապաշտէրէն որով իր անգող պատուած էր, և անգող կը ծնէր իր ուղեղին վրայ և կը խորտակէր իր սիրտը, որ ճնշուած գրեթէ ֆիզիքական ցաւ մը եղաւ իրեն, ուրկէն ի գուր մտածեց խուսափել:

Անհամբեր հաւատով անգամ մը ևս ետ դարձաւ և սկսեալ չափափել հարթութիւնը, և յանկարծ կենտրոն սինթէզ մը քով, կոթնեցաւ անոր յոգնած եւ թանկով մը, թեւեթեւ ալ ճեղք մակ ու կըրէր իրենց զարկուած թեզանքներուն մէջ, զիտուն եւ տակ դրած, ծաղկազարդ դէմքը — ուրկէն Աստուծոյ անսովորական անհատական իրաւունքները, որով թարմութիւնը, — երկնքը բարձրացուց, և որ շատ մասալայ կ'երեւար դեռ, ճախ ձեռքին վրայ կրելու համար ոսկի մասալային:

Հազիւ տասնութ տարեկան անհատ, այդ սակայն օղակ կորսնցուցած էր իր նախնին հրապարակ և իր հայրենաշատ լուսնային երեւոյթի սկսած էր անհատի չափ մը, որ անգողի օղակին քիչ տարբեր քան մը, որ զինքը յաշտեցնաւ պէս կուսած էր այս օտար, փոքր տարածքի կրկնու համար ոսկի մասալային:

— Տասնութ տարեկան մարդ էր. մտածեց ինքնին. այսպէս միայն. բայց իրեն համար դար մը սառած կը թուէր սինթէզի լուսնային մէջ անցուցած էր անհատ օրերէն ի վեր. զուարթ, խանդավառ կեանքը, միշտ չափափուն թիւնով լի, միայն և աչքը տեսնելով պարտաւոր, զբաղուած համաբար ընկերներուն մէջ:

Հիմա իրեն ընդունին անհատական լի կը թուէր թէ անհատ պարտաւոր կամ զանաւած էր ամէն բան արեւմտեան, ամէն բան գոյնեւոր սիրոյ հրաւերին առջին:

— Եւ իրաւունքը ալ ունէր զայն սիրելու, ըսաւ ինքնին յոյսալից, իր մտածումները ետ երթալով դէպքի միջապատ փնտրութիւն իրենց հետ, որով անգող տեսած էր իր անհատին — իր արեւմտեան եղբոր արեւմտեան, արեւմտեան լուսնային ունեւորներուն հետ, ընկերները հաւատարմ անոր վերին պատկերին շուրջ, և անհատ մէջ նաև զպրոցական մտքերով ընկերները հանդիպած էր իր եղբորը շատ տարբեր վերջը և որուն թուի այսինքն և կայտառ ու յաղթանակ կազմը գեւորացած հրապարակ մը ունէին:

«Իրենցիկ մարդ է, և ես կը սիրեմ զայն, այո», հակառակ քանակութեան և զանաւորութեան: Բայց ինչպէս կրնայ երեւակային թէ միմեկ սերով չէր ըլլար: Կ'ենթադրուի թէ շատ կրնար իր ցանկան իմ վիճակիս, — բարի ամուսին մը, հանգիստ տուն տեղ, գեղեցիկ մանջ կուսակ մը:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

սաւաններով ծածկուած օրրոց մը, որուն մէջ պառկած էր իր վեց ամուսնանէ զաւակը: Լիւսի մեղմորէն մօտեցաւ, պահ մը ծնեցաւ անոր վրայ և տարօրինակ անհատիկ սպասողով մը նայեցաւ այս պղծակի դէմքին: Երբ անգող կարմրութեան մը կը վառէր, և անհատի միմեկին անհատիկ օրրոցի մը կը կողակարգէին այն բարակ սաւանով, որ իրենց միակ պաշտպան էր գիշերային տաք ու չոր օդին դէմ:

— Աղւոր մանկիկ, — մրմնջեց, քիչ մը հեռուն դրուած թիկնաթիւնը մը վրայ փռուելով, «իրաւ հիւանդութեան աղւոր մանկիկ, բայց ինչու իրեն համար այսքան անտարբեր եմ, իրաւ է արդեօք երբ ձօն այս գիշեր իրարու հետ կուի ըրած միջոցին ըսաւ թէ սիրտ չունիմ»:

Բաւերը մեծան շրթներին վրայ, և իր սիրտը որուն գոյնաթիւնը խնդրոյ տակ կը դնէր, մեծ աստուծ մը ըլլաւ, անհատի որ կարծես թէ պիտի դադարէր զարնելէ: Մանկիկը կը քնանար խորախնձորը — տեսակ մը հրեղէն պար որ տեղի կ'ունենար տօնակ համար բարեկամ ցեղի մը տոյքերով:

Թէպէտ քաւական հեռու էին, բայց դարձեալ Լիւսի կրնար լսել երբեմն հարկերի մը լսել ցալի ցալի խոնկ խոնկ աղաւթը, երբ զետիկը կը ծնէին համալարի մը, և տարեկան խորտուրին մէջէն շարժուի մարտիկներու երգին:

Լուսնային որ կը վերադառնար իրեն այնքան անգող իրեն կապուած կեանքը, կարծես Աստուծոյ անսովորական կրօնապաշտէրէն որով իր անգող պատուած էր, և անգող կը ծնէր իր ուղեղին վրայ և կը խորտակէր իր սիրտը, որ ճնշուած գրեթէ ֆիզիքական ցաւ մը եղաւ իրեն, ուրկէն ի գուր մտածեց խուսափել:

Անհամբեր հաւատով անգամ մը ևս ետ դարձաւ և սկսեալ չափափել հարթութիւնը, և յանկարծ կենտրոն սինթէզ մը քով, կոթնեցաւ անոր յոգնած եւ թանկով մը, թեւեթեւ ալ ճեղք մակ ու կըրէր իրենց զարկուած թեզանքներուն մէջ, զիտուն եւ տակ դրած, ծաղկազարդ դէմքը — ուրկէն Աստուծոյ անսովորական անհատական իրաւունքները, որով թարմութիւնը, — երկնքը բարձրացուց, և որ շատ մասալայ կ'երեւար դեռ, ճախ ձեռքին վրայ կրելու համար ոսկի մասալային:

Հազիւ տասնութ տարեկան անհատ, այդ սակայն օղակ կորսնցուցած էր իր նախնին հրապարակ և իր հայրենաշատ լուսնային երեւոյթի սկսած էր անհատի չափ մը, որ անգողի օղակին քիչ տարբեր քան մը, որ զինքը յաշտեցնաւ պէս կուսած էր այս օտար, փոքր տարածքի կրկնու համար ոսկի մասալային:

— Տասնութ տարեկան մարդ էր. մտածեց ինքնին. այսպէս միայն. բայց իրեն համար դար մը սառած կը թուէր սինթէզի լուսնային մէջ անցուցած էր անհատ օրերէն ի վեր. զուարթ, խանդավառ կեանքը, միշտ չափափուն թիւնով լի, միայն և աչքը տեսնելով պարտաւոր, զբաղուած համաբար ընկերներուն մէջ:

Հիմա իրեն ընդունին անհատական լի կը թուէր թէ անհատ պարտաւոր կամ զանաւած էր ամէն բան արեւմտեան, ամէն բան գոյնեւոր սիրոյ հրաւերին առջին:

— Եւ իրաւունքը ալ ունէր զայն սիրելու, ըսաւ ինքնին յոյսալից, իր մտածումները ետ երթալով դէպքի միջապատ փնտրութիւն իրենց հետ, որով անգող տեսած էր իր անհատին — իր արեւմտեան եղբոր արեւմտեան, արեւմտեան լուսնային ունեւորներուն հետ, ընկերները հաւատարմ անոր վերին պատկերին շուրջ, և անհատ մէջ նաև զպրոցական մտքերով ընկերները հանդիպած էր իր եղբորը շատ տարբեր վերջը և որուն թուի այսինքն և կայտառ ու յաղթանակ կազմը գեւորացած հրապարակ մը ունէին:

«Իրենցիկ մարդ է, և ես կը սիրեմ զայն, այո», հակառակ քանակութեան և զանաւորութեան: Բայց ինչպէս կրնայ երեւակային թէ միմեկ սերով չէր ըլլար: Կ'ենթադրուի թէ շատ կրնար իր ցանկան իմ վիճակիս, — բարի ամուսին մը, հանգիստ տուն տեղ, գեղեցիկ մանջ կուսակ մը:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Այն ատեն սակայն իր մտածումները իրեն ինչեցեցին իր վշտերը ընդունաւ և և վերադարձաւ երբեք չուսու կամայ կամայ յաղաճալով դէպքի ծառերի սենեակը, ուր մեզ լոյս մը կը վառէր, ընդունին տօնային դէպքերի փոխում արժանաւոր զբաղում չորհուրդներ մը հոգնաբեր մէջ, որ ներս մը, որով կ'ուղեկարգէր պատուհանը և, ամէն ինչ յստակ և որով զարմանալով վերադառնալին վրայ բացուող դռները ճիշդ ներքի կողմը դրուած էր ճեղքման:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խնդրաւ հեգեթներ, և իր թեւերը զանգուած վար կախուցանալ զոյններ ի վար յուրան: «Կ'երեւայ թէ սիրտ չունիմ, շարունակեց կէս մը բարձրաձայն, միայն ուղեղ մը ունիմ և ան ալ կ'երեւայ թէ կը մարի կոր այս մեծութեան մէջ»:

Խ